Түркістан облысы
Келес ауданы

№31 Ш.Уәлиханов атындағы жалпы орта білім беретін мектебі коммуналдық мемлекеттік мекемесі

Үйірме жұмыстары

Жүзімдік ауылы

ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫНЫҢ
БІЛІМ БАСҚАРМАСЫНЫҢ
КЕЛЕС АУДАНЫНЫҢ
БІЛІМ БӨЛІМІНІҢ
«№31 Ш.УӘЛИХАНОВ
АТЫНДАҒЫ ЖАЛПЫ
БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕП»
КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК
МЕКЕМЕСІ

КОММУНАЛЬНОЕ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
«ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА
№31 ИМЕНИ Ш.УАЛИХАНОВА»
«ОТДЕЛА ОБРАЗОВАНИЯ
КЕЛЕССКОГО РАЙОНА»
УПРАВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ
ТУРКЕСТАНСКОЙ ОБЛАСТИ

Жүзімдік ауылы,Б.Қалмахановкөшесі№86

С.Жузумдик.улица Б.Калмаханов №86

БҰЙРЫҚ
№ 163-Д

ПРИКАЗ
№ 01.09.2023ж

Оқушылардың сабақтан тыс пәндік емес ақысыз үйірме жұмыстарын ұйымдастыру туралы.

Мектепте оқушылар арасында құқық бұзушылық пен зорлық-зомбылықтың алдын алу және сабақтан бос уақытын тиімді пайдалану мақсатында
БҰЙЫРАМЫН:

1. Мектепте оқушылардың қызығушылығына сәйкес төмендегі бағыттар бойынша пәндік емес ақысыз үйірме жұмыстары ұйымдастырылып, төмендегі мұғалімдер үйірме жетекшісі етіп бекітілсін.

   1. Дзю-до – Р.Тастемиров
   2. Шебер қолдар – Ф.Зұлпыхарова
   3. Шахмат – Е.Ахментаев
   4.Тоғыз құмалақ - Б.Эсжанова
   5. Сурет сыры - А.Арапова
   6. Волейбол - Б.Бейсенов
   7.Футбол - Б.Қарсыбаев

2. Мектепте оқушылардың сабақтан тыс пәндік емес ақысыз үйірме жұмыстарын ұйымдастыру және оған оқушылардың қатысуын қадағалау директордың тәрбие ісі жөніндегі орынбасарлары К.Усенов пен Р.Есжановаға тапсырылсын.

Мектеп директоры: **А.Камбарова**

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

ОҚУ–АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ

ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ

КЕЛЕС АУДАНЫ

Бекітемін:
Мектеп директоры:
________ А.Камбарова

№31 Ш.Уәлиханов атындағы жалпы білім беретін мектебі

«Дзю-до» үйірмесі

Үйірме жетекшісі: Р.Тастемиров

Жүзімдік ауылы
2023-2024 оқу жылы

Дзю–до үйірмесі жоспары 2023-2024 оқу жылы

№	Жұмыс тақырыбы	Сағат саны	Мерзімі	Ескерту
1	Дзю до күресі туралы жалпы мәлімет	1	04.09.2023жыл	кешіктеу
2	Дзю до күресінің ережелері	1	11.09.2023жыл	
3	Үйірме жұмысындағы қауіпсіздік ережелерімен таныстыру	1	18.09.2023жыл	
4	Жүгіру және қарсыласты алып жүру әдісі	1	25.09.2023жыл	
5	Жүгіру және қарсыласты алып жүру әдісі	1	02.10.2023жыл	
6	Жүгіру және қарсыласты тепе-теңдік қалыптан шығару	1	09.10.2023жыл	
7	Жүгіру әдістері қарсыласты алып жүру	1	16.10.2023жыл	[illegible]
8	Жүгіру әдістері қарсыласты алып жүру	1	23.10.2023жыл	
9	Жүру әдістері қарсыласты тепе-теңдік қалыптан шығару	1	06.11.2023жыл	
10	Жүгіру әдістері қарсыласты тепе-теңдік қалыптан шығару	1	13.11.2023жыл	
11	Ойын әдістері	1	20.11.2023жыл	
12	Жамбас әдіс	1	27.11.2023жыл	
13	Жамбас әдіс	1	04.12.2023жыл	қолдан тірелу
14	Жанбас әдіс және одан қорғану	1	11.12.2023жыл	
15	Жанбас әдіс және одан қорғану	1	25.12.22023жыл	
16	Дене шыныктырудың ағзаға әсері	1	08.01.2024жыл	
17	Дене шынықтырудың ағзаға әсері	1	15.01.2024жыл	
18	Қарсыласты алып жүру, аяқтан орау	1	22.01.2024жыл	
19	Қарсыласты алып жүру, аяқтан орау	1	29.01.2024жыл	Аяқпен жүру
20	Тізе әдісі	1	05.02.2024жыл	
21	Тізе әдісі	1	12.02.2024жыл	
22	Дәрігерлік бақылау, алғашқы көмек	1	19.02.2024жыл	
23	Дәрігерлік бақылау, алғашқы көмек	1	26.02.2024жыл	
24	Аяқтан шалу әдісі	1	04.03.2024жыл	Аяқтан ұстау
25	Аяқтан шалу әдісі	1	11.03.2024жыл	
26	Әдіс айла негіздері	1	18.03.2024жыл	
27	Әдіс айла негіздері	1	01.04.2024жыл	
28	Спорттық жаттығуды жоспарлау	1	08.04.2024жыл	
29	Спорттық жаттығуды жоспарлау	1	15.04.2024жыл	
30	Оқушылар арасында сайыс откізу	1	22.04.2024жыл	Арқадан өтқізу
31	Оқушылар арасында сайыс өткізу	1	29.042024жыл	
32	Рухани және психологиялық дайындық	1	06.05.2024жыл	
33	Спорттық күштік дайындык	1	13.05.2024жыл	
34	Қорытынды сынақтары	1	20.05.2024жыл	

Барлығы: 34 сағат

Үйірме жетекшісі: [signature] **Р.Тастемиров**

Түсінік хат

«Денсаулық зор байлық» әрбір адамның өз денсаулығы өз қолында соны өздері бағалай білуі керек.

Оқушылардың күреске деген икемділіктерін, қызығушылықтарын бақылау және арттыру.

Оқушылардың дайындығына қойылатын талаптар:

Қауіпсіздік ережелерін түсіну, қадағалау;

Кілемнің ұзындығы 25, ені 25 м болуы;

Оқушылардың бойына ізгілік, адамгершілік, еңбекқорлық пен төзімділік қасиеттерін қалыптастыру;

Үйірмеге қатысатын оқушылар тізімі

№	Оқушылардың аты-жөні	Сыныбы
1	Тәлім Абдуррахман Тағайұлы	11«Б»
2	Алтынбек Дамир Бердиярұлы	10 «Б
3	Назымбай Бекзат Ерікбайұлы	10 «Б»
4	Сарыбаев Миржан Мейрбекұлы	10 «Б»
5	Тұрабай Кенжебек Темірұлы	8 «А»
6	Егемберді Бексұлтан Ауезұлы	11 «А»
7	Пердебай Талғат Маратұлы	9 «В»
8	Акимбай Нурхасан Нурланұлы	11 «А»
9	Асқанбай Нармахан Бақытжанұлы	11 «Б»
10	Қожабай Имангали Бекежанұлы	10 «Б»
11	Пердебай Самат Ғалымжанұлы	9 «В»
12	Тастан Әбдіқадыр Максұтұлы	10 «А»
13	Жаппар Бексұлтан Баратұлы	9 «В»
14	Әбдірахым Нұрмекен Қайратұлы	10 «А»
15	Ускенбай Нұрболат Өтегенұлы	8 «Б»

Сабақ кестесі

Апта	Уақыты
Дүйсенбі	17^{00}-18^{00}

Барлығы: 34 сағат, аптасына 1 рет

№31Ш.Уалиханов атындағы жалпы білім беретін мектебінің дзю-до үйірмесіне қатысатын оқушыларды техника қауіпсіздігімен таныстыру туралы мәлімет.

№	Оқушылардың аты-жөні	Сыныбы	Қолы
1	Тәлім Абдуррахман Тағайұлы	11«Б»	
2	Алтынбек Дамир Бердиярұлы	10 «Б	
3	Назымбай Бекзат Ерікбайұлы	10«Б»	
4	Сарыбаев Миржан Мейрбекұлы	10«Б»	
5	Тұрабай Кенжебек Темірұлы	8«А»	
6	Егемберді Бексұлтан Ауезұлы	11«А»	
7	Пердебай Талғат Маратұлы	9«В»	
8	Акимбай Нурхасан Нурланұлы	11«А»	
9	Асқанбай Нармахан Бақытжанұлы	11«Б»	
10	Қожабай Иманғали Бекежанұлы	10«Б»	
11	Пердебай Самат Ғалымжанұлы	9«В»	
12	Тастан Әбдіқадыр Мақсұтұлы	10«А»	
13	Жаппар Бексұлтан Баратұлы	9«В»	
14	Әбдірахым Нұрмекен Қайратұлы	10«А»	
15	Ускенбай Нұрболат Өтегенұлы	8«Б»	

Үйірме жетекшісі: Р.Тастемиров

Дзюдо техникасы

Дзюдо жапондық жауынгерлік өнердің бір түрі. Бүгінде бүкіл әлемге тараған күрес жапон тілінен аударғанда «жұмсақ жол» дегенді білдіреді. Бұл өнердің авторы Күншығыс елінің даңқты ағартушысы Дзигоро Кано. Аталмыш жаңалықтың мақсаты - өзін өзі қорғауда дене қимылдарына аяқ-қол әрекеттерін қосып, партерде қарсыластың тепе-теңдігіне тежеу қойып, нәтижесінде тырп еткізбей қою.

Дзюдока (іс-тәжірибелік дзюдо) бүкіл дененің толықтай иілуін қамтамасыз етеді. Тепе-теңдікті сақтап, дұрыс тыныс алуды басқарады. Оқушы үнемі қырағы болып, «өлі қимылдарды» назардан тыс жібермеуі тиіс.

Дзюдоның техникасын оқып-үйрену дұрыс құлауды ("укэми") білуден басталады.

Жарақат алмаудың маңызды тетіктерінің бірі – татамиде қолмен амортизациялық алдын-ала соққы болып табылады. Алға қарай құлау кезінде қолдың иілген бөлігі алға қарай бұрылады. Арқамен құлау кезінде шынтақ түзеліп, денеден 45-60 градусқа алшақтайды. Бүйірмен құлауда бір қолдың шынтағы түзеліп, екінші қол корпустан бөлініп, жоғары көтеріледі. Барлық жағдайдайларда шынтақ татамиге бағытталып, ал саусақтар бір-біріне нығыздалған күйінде сақталуы тиіс.

Алға қарай құлаған кезде қорғанып құлаудың екінші нұсқасы бар. Қолды шынтақтан сәл бүгеді, саусақтарды ашады. Басты шалқайтады және бұрады. Одан кейін, саусақтар татамиге тиген кезде, біртіндеп алдымен кеуде, одан кейін қарын, ең соңында жамбас жерге тиеді.

Арқамен құлаған кезде, иекті кеуде тигізіп, тізелерді де барынша бүгіп құлау керек.

Бір қырмен құлаған кезде де иек кеудеге тигізіледі, аяқ бүгіліп, тізелердің арасы ашылады.

Тұрыс.

Кез-келген техникалық тәсілдің негізі тұрыс болып табылады немесе "сисэй". Дененің қалыпты тұрысында ("сисэй хонтай") – аяқ иықтың деңгейінде болады, дененің салмағы аяқтың ұшына түседі, тізе мен иық бос ұсталады.

Қорғаныс жағдайында ("сиго хонтай") аяқтың арасы алшақ болады, салмақ ортаға түседі, тізе бүгіліп, дене алға қарай сәл еңкейеді.

Дзюдода сондай-ақ қозғалу техникасы немесе "синтай" үлкен роль атқарады. Негізгі тұрыс – "цуги-аси" – табанмен жұмсақ қозғалуға негізделеді. Табандардың арасындағы ара қашықтық өзгермеуі тиіс.

Мамандардың айтуынша, нағыз дзюдо дұрыс ұстасу әдісінен ("кумиката") басталады. Дзюдошының күртешесі самбошынікіне қарағанда, эластикалық материалдан тілігеді, белбеуге арналған тесігі болмайды. Егер самбошының күртешесінен ұстаған кезде, оны өзіне қарай тарту оңай екенін байқауға болады.

Ұстап алу.

Осы әдісті дзюдошыға қарсы қолданған кезде, ең алдымен күртеше созылады, ал қарсыласты құлату үшін, «бос аралық» толық аяқталуы керек.

Дзюдо техникасының тағы бір маңызды элементтері бұрылу және айналу әдістері ("тайсабаки") мен қарсыласты құлату әдістері ("кудзуси").

Дзюдо техникасы үш бөлімге бөлінеді:

- лақтыру техникасы (нагэ-вадза),

- қапсыру техникасы (катамэ-вадза) және

- осал жерлерге соққы беру техникасы (атэми-вадза).

Дзюдодағы лақтыру тәсілдерін аяқтан шалу, жұлқа тарту, т.б. әдістермен қоса орындауға болады және олар екіге жіктеледі:

- тік тұрып жасалатын әдістер (тати-вадза) және

- құлап бара жатып жасалатын әдістер (сутэми-вадза).

Тік тұрып жасалатын лақтыру тәсілдері де бірнеше топқа жіктеледі:

- қолмен жасалатын тәсілдер (тэ-вадза),

- жамбас буынымен жасалатын тәсілдер (коси-вадза) және

- аяқпен жасалатын тәсілдер (асивадза).

Құлап барып жасалатын тәсілдер:

- арқамен құлап бара жатып жасалатын лақтыру тәсілдері (масутэми-вадза) және

- бір қырмен құлап бара жатып, жасалатын лақтыру тәсілдері (ёко-сутэми-вадза).

Қапсыру техникасы (катамэ-вадза):

- қапсыра құшақтау (осаэкоми-вадза),

- қылғындыру (симэ-вадза) және

- жанға батыру тәсілдері (кансэцу-вадза).

Дененің сал нүктелеріне соққы беру техникасы (атэми-вадза) үшке бөлінеді:

- қолмен соққылау (удэ-атэ),

- аяқпен тебу (аси-атэ) и

- баспен соғу (атама-атэ)

Спорттық дзюдода соққы беруге тыйым салынған. Сондай-ақ қолмен аяқтан қапсырып ұстау, көзді шұқу, жақты ауырту, қылғындыру сияқты әдістерге де тыйым салынған. Партердегі күресте тек шынтаққа ғана ауырту тәсілдері рұқсат етілген. Дзюдо техникасы

Дзюдо техникасының тағы бір маңызды элементтері ...
("тайсабаки") мен қарсыласты құлату әдістері ("кудзуси").

Дзюдо техникасы үш бөлімге бөлінеді:

- лақтыру техникасы (нагэ-вадза),

- қапсыру техникасы (катамэ-вадза) және

- осал жерлерге соққы беру техникасы (атэми-вадза).

Дзюдодағы лақтыру тәсілдерін аяқтан шалу, жұлқа тарту, т.б. әдістермен қоса орындауға болады және олар екіге жіктеледі:

- тік тұрып жасалатын әдістер (тати-вадза) және

- құлап бара жатып жасалатын әдістер (сутэми-вадза).

Тік тұрып жасалатын лақтыру тәсілдері де бірнеше топқа жіктеледі:

- қолмен жасалатын тәсілдер (тэ-вадза),

- жамбас буынымен жасалатын тәсілдер (коси-вадза) және

- аяқпен жасалатын тәсілдер (асивадза).

Құлап барып жасалатын тәсілдер:

- арқамен құлап бара жатып жасалатын лақтыру тәсілдері (масутэми-вадза) және

- бір қырмен құлап бара жатып, жасалатын лақтыру тәсілдері (ёко-сутэми-вадза).

Қапсыру техникасы (катамэ-вадза):

- қапсыра құшақтау (осаэкоми-вадза),

- қылғындыру (симэ-вадза) және

- жанға батыру тәсілдері (кансэцу-вадза).

Дененің сал нүктелеріне соққы беру техникасы (атэми-вадза) үшке бөлінеді:

- қолмен соққылау (удэ-атэ),

- аяқпен тебу (аси-атэ) и

- баспен соғу (атама-атэ)

Спорттық дзюдода соққы беруге тыйым салынған. Сондай-ақ қолмен аяқтан қапсырып ұстау, көзді шұқу, жақты ауырту, қылғындыру сияқты әдістерге де тыйым салынған. Партердегі күресте тек шынтаққа ғана ауырту тәсілдері рұқсат етілген.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ

ОҚУ-АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІ

ТҮРКІСТАН ОБЛЫСЫ

КЕЛЕС АУДАНЫ

БЕКІТЕМІН:

Мектеп директоры:

У.Камбарова

№31 Ш.Уәлиханов атындағы жалпы білім беретін мектебі

«Шебер қолдар» үйірмесі

Үйірме жетекшісі: ***Ф.Зулпыхарова***

Жүзімдік ауылы

2023-2024 оқу жылы

Түсінік хат

Жеткіншек ұрпақты ұлттық сезім мен рухта тәрбиелеуде ұлттық ою-өрнектің алатын орны ерекше. Қазақ халқының қолөнерінің арнасы кең, түрі сан алуан. Халқымыздың өмір тіршілігінде ою-өрнек қатыспайтын сала жоқтың қасы. Дәстүрлі қазақ өнерінің ерекшелігін айтқанда қазақ өміріндегі ежелден дамыған ою-өрнек ерекше эстетикалық сезімді үнсіз айғақтайды. Осыған орай оқу курсының мақсаты-техника мен технология саласында оқушылардың заманауи өндірісінде алған білім жүйесінің нәтежелілігіне бағытталған функционалдық сауаттылығын қамтамасыздандыру, сонымен қатар, технологиялық ойлау қаблетін, болымысқа деген шығармашылық көзқарасын дамыту. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі №115 бұйрығымен бекітілген орта білім беретін мектептерге арналған оқу бағдарламалары бойынша жүзеге асырылады. Осы бұйрық аясында «Мектептегі технология» журналының №6,№9 2009 жылғы номеріндегі Т.Исайқызы және К.Несінбаеваның «Біз кесте» тақырыбындағы жұмыстарын үлгі ретінде пайдаландым. Сонымен қатар «Еңбекке үйрету» №3-4 2006 жылғы «Құрақтар сыры» тақырыбындағы жұмыстары үлгі ретінде пайдалануға ұсынылды. Көптеген тәрбие жұмыстарының бір саласы өскелең жас ұрпақты халқымыздың ұлттық қол өнеріне баулуға бағытталады. Баланың білімін тереңдету, еңбекке қызығушылығы мен ой-өрісін кеңейтіп, талғам деңгейін жоғарлату барысында қол өнер үйірмесінің орны ерекше. Оқыту процесінде жоғары сынып оқушылары құрақ тарихымен және осы заманғы құрау техниасының стилімен, олардың асортиментімен, қолданылатын негізгі және жеке-жеке матириалдарымен, құралдарымен танысады. Үйірмеде оқушылар еңбек процесімен танысып, өнер құралдарымен жұмыс істеуге үйрете отырып, білім мен шеберлігін сабақтан тыс уақытта қалаптастырады.

Үйірмеде оқушының білімділігі мен тәрбиесі тұрғысында атқаратын қызметін сараптайтын болсақ, оқушының политехникалық ой-өрісін дамытып ынта-ықыласын нығайту және мамандықты саналы түрде таңдап алуға даярлау

Өнерге деген сүйіспеншілік, еңбек етуге қаблеттілік пен шеберлік, қоғам пайдасына шынниетпен,шығармашылықпен жұмыс істеу тілегі,қоғамдық пайдалы, өнімді еңбекке даярлыққа баулу.

Еңбек мәдениеті мен оны ғылыми ұйымдастыру негіздерін үйрету, қауіпсіздік ережесін білу және сақтай білуге дағдыландыру. Халық қолөнерін игеру арқылы оқушыны еңбек сүйгіштікке, халқының тарихын біліп, мәдени мұрасын қадірлеп, дәстүрін жалғастара білуге тәрбиелейді. Оқушыларды өздігінен еңбек ете білуге кәсіпті игеруге көмектеседі. Оқушылар жеке жұмыс жасау арқылы олардың шығармашылық ой-қиялдарын дамытып, табиғи қаблеттеріне сай еңбек етуге мүмкіндік тудырады.Үйірмеде оқушылар жеті бөлім бойынша жұмыс жасайды.

Құрал-жабдықтар пайдалану барысында оқушылар:

- ине, қайшы, бізбен жұмыс жасауды;
- қол тігістерін орындап, техникалық қауіпсіздік ережені сақтауды;
- қиып, қосып біріктіру тігістерін орындай білуі;
- жапсырмажұмыстарғажелімдіпайдалануды;
- құрал-жабдықтар мен өлшемтаспанықолданабілуі;
- түстердідұрыссәйкестендіребілуі;
- сурет сала білуі;
- бұйымдыэскизінорындайбілуі;
- инежіптердіәртүрлібұйымдарғақолданабілуі;
- шаблон үлгілеріндайындаудыбілуі;
- технологиялыққарталарменжұмысістейбілуі;
- үтікпенжұмысжүргізудібілуі.

Еңбекқауіпсіздікережелері, инеменжұмысістеутәртібі:

1. Иненіинетүйрегішкеғанатүйреп салу керек;
2. Иненікиімгетүйреуге, ауызғасалуғаболмайды;
3. Жіптітіспенкесугеболмайды;
4. Иненіалушығасабақталулыжағымен беру керек;
5. Сынғаниненіжергетастауғаболмайды.

Үтікпенжұмысістеутәртібі:

1. Үтіктералдындаөткізгіштіңүзілгенжерінтексерукерек;
2. Ылғалдықолментоққақосылатынүтіктіұстауғатыйымсалынады.
3. Үтікті мата түрінеқарайқыздырукерек.

Қайшыменжұмысістеутәртібі:

1. Қайшыныжолдасыңаүшкіржағынөзіңеқаратыпбер;
2. Қайшыныңжүзінжабықтүріндекелтіріп, партаныңоңжағынақой.

Желімменжұмысістеутәртібі:

1. Желімқұйылғанидыстыңаузынныгызжабылуыкерек;
2. Желімменжұмысжасапболғаннанкейін, міндеттітүрдеқолыңдыжууыңкерек;
3. Жұмыскезіндеарнайысүлгіұстауыңкерек.

Көркем еңбек бөлімінде ұлттық киім түрлері, әйелдер мен ерлер киімдерін түрлі материалдан қиып жапсыру үйретіледі.
Жұмсақ бейне ойыншықтар бөлімінде жұмсақ ойыншықтар жасау технологиясы үйретіледі.
Жапсырмалау жұмысы бөлімінде қағаз, мата, былғары, түрлі-түсті қағаздан ертегілер әлемінен көрініс құрастыруға үйретіледі.
Ою-өрнек бастырмалар бөлімінде ою-өрнектің үлгілерін жасау, ою жиегін кестелеу әдістері үйретіледі.
Сәндік қолданбалы – өнер элементтері бөлімінде шолпы, алқа, білезік, тұмарша бұйымдарын жасау үйретіледі.
Су моншақ тоқып үйрену бөлімінде моншақпен бұйымдар кестелеу, моншақпен кестелеу жұмыстарына үйретіледі.
Тоқыма-өнері бөлімінде тоқу әдістеріне үйретіледі.

Жаңашылдығы:

Өзге халықтар сияқты, қазақтың да қолөнер шеберлігін үйретуде ерте заманнан бері жиған - терген мол тәжірибелері бар. Өз ұрпағының «сегіз қырлы, бір сырлы» өнегелі, өнерлі болып өсуін мақсат еткен ата - анамыз өз бойындағы бар асыл қасиеттерін әлденеше ғасырлар бойы ұрпақтан ұрпаққа жалғастырып, насихаттап үйретіп келген. «Сиқырлы моншақ» үйірмесі арқылы сол өнерді жас ұрпақтың бойына дарытудың маңызы зор.

Өзектілігі:

Бүгінгі жасөспірімдерге білім берумен қатар, ұлттық дәстүрде тәрбиелеу – басты міндет. Оның қайнар бұлағы – халықтық педагогикасы. Үйірме сабақтарында халықтың бай тарихи тәжірибесіне сүйене отырып, жеке тұлғаны еңбекке, елінің ар - намысын қорғауға баулып ізгі адамгершілік қасиеттерді бойына қалыптастыру, ойлану қабілетін дамыту, эстетикалық тәрбие беру іске асырылады. Халық педагогикасы тәсілдерін мектептегі оқу - тәрбие процесінде жүйелі қолдану – келешек ұрпақты Отанды сүюге, адамгершілікке, инабаттылыққа, имандылыққа, ұлтжандылыққа тәрбиелеудің, ғылым мен мәдениетке, өнерге баулудың қайнар көзі.

«Шебер қолдар»үйірмесінің күнтізбелік-тақырыптық жоспары

Р/С	Сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Мерзімі	Ескерту
1	«Шебер қолдар»үйірмесінің мақсаты мен міндеттерімен танысу	1	08.09.2023	
2	Техника қауіпсіздікережесі мен таныстыру	1	15.09.2023	
3	Бисер туралытүсінік,тарихытуралы мағлұмат беру. Құралдарын даярлау	1	22.09.2023	
4	Моншақтаржапсырмалаужолдарынмеңгерту	1	29.09.2023	
5	Моншақтан түрлі гүлдер жапсырмалау.	1	06.10.2023	
6	Моншақтізусхемасы, оны пайдаланабілу	1	13.10.2023	
7	Әртүрлі өрнектер мен білезіктер тізу,	1	20.10.2023	
8	Моншақтан алқа түрлерін өрнектеу	1	27.10.2023	
9	Сырғалар тоқу.	1	10.11.2023	
10	Сыйлық бұйымдар тоқу.	1	17.11.2023	
11	Бисермен кестелеп үйрену	1	24.11.2023	
12	Бір қатарлы моншақты алқа дайындау	1	01.12.2023	
13	Моншақтармен сырға, алқажасау	1	08.12.2023	
14	Моншақтан әртүрлі гүлдер тізу	1	15.12.2023	
15	Түрлі ағаштар тоқу.	1	22.12.2023	
16	Сакура ағашын тоқу	1	27.12.2023	
17	Блезікті бисермен тоқу, жазулар , өрнектер жасау	1	12.01.2024	
18	Моншақтан гүлдер жапсырмалау	1	19.01.2024	
19	Су моншақпен кестелеу өнері туралы түсіндіру.	1	26.01.2024	
20	Кестелей білуді үйрету. Керекті құралдар .	1	02.02.2024	
21	Су моншақпен жапсырмалау жолдарын үйрету	1	09.02.2024	
22	Өз қиялдарындағы бейнені жасап шығару (ұж)	1	16.02.2024	

23	Өз қиялдарындағы бейнені жасап шығару (ұж)	1	23.02.2024	
24	Моншақтан тоқылған ойыншықтар	1	01.03.2024	
25	Күшік бейнесін тоқу	1	06.03.2024	
26	Құстар бейнесін жасап шығару	1	15.03.2024	
27	Ұлттық баскиімдер туралы түсінік	1	05.04.2024	
28	Тақия тігу үлгісі.	1	12.04.2024	
29	Сәукелетігугеүйрету	1	19.04.2024	
30	Бөріктігудіүйрету	1	26.04.2024	
31	Кимешек тігу жолдарын үйрету	1	03.05.2024	
32	Қасаба туралы түсінік. Тігілу жолдары.	1	10.05.2024	
33	Шашақты орамалдар	1	17.05.2024	
34	Көрме ұйымдастыру	1	24.05.2024	

Барлығы 34 сағат,аптасына 1 сағат

Үйірме жетекшісі: Ф.Зулпыхарова

Үйірмеге қатысатын оқушылар тізімі

р/с	Оқушылардың аты – жөні	Сыныбы
1	Оразгелді Арайлым	5а
2	Бүркітбай Айша	5б
3	Анарбек Інжу	5б
4	Жарылқасын Жадыра	5б
5	Артықбай Қызжібек	5в
6	Қанатқызы Сезім	5в
7	Құттыбек Ақерке	6б
8	Құттыбек Назерке	6б
9	Құттыбек Інжу	6б
10	Сапар Сезім	6б
11	Зиябек Арайлым	7а
12	Ендібай Айғаным	7а
13	Жаппар Айнұр	7а
14	Артықбай Гүлсезім	7б
15	Мырзалы Ұлмекен	5г
16	Зайыр Сұлушаш	5г
17	Жолдасбек Еңлік	7а
18	Ағабай Арайлым	7в
19	Ермахан Үмітай	7в
20	Айтбай Гүлислам	7в

Сабақ кестесі

Апта	Уақыты
Жұма	**17^{00}-18^{00}**

Түркістан облысы
Келес ауданы
№31 Ш.Уәлиханов атындағы жалпы орта мектебі

Бекітемін:
Мектеп директоры:
А.Камбарова

ШАХМАТТАН ҮЙІРМЕ ЖОСПАРЫ

Дайындаған:дене шынықтыру пәнінің мұғалімі Ахментаев Е

2023-2024 оқу жылы

Шахмат **үйірмесінің мақсаты:**

Оқушыларды оңтайлы қозғалыс белсенділігіне қажеттілікті тәрбиелеу және өзінің дене және психикалық саулығын нығайтуға деген себептерді қалыптастыру болып табылады.

Шахмат үйірмесі – бұл қазіргі қоғамның жалпы мәдениетінің бөлігі есебіндегі дене шынықтыру мен спорттық құндылығы туралы білімдер жүйесі.

Ол дене және психикалық саулықты сондай-ақ салауатты өмір салтын қалыптастыру мақсатында қозғалыс белсенділігінің мәдениетін тәрбиелеуге бағытталған.

Үйретудің кезеңдері бойынша дойбы үйірмесінің мазмұнының сабақтастық қағидаларын сақтау қарастырылады.

***Шахмат* үйірмесінің міндеттері:**

-Дененің және психиканың дамуы мен оларды жетілдіру жөніндегі білім негіздеріне үйрету;

-Сыртқы ортаның жағымсыз әсерлеріне ағзаның қарсылығын арттыру үшін шынығу тәсілдеріне үйрету;

- Оқушылардың жас және жыныстық ерекшеліктеріне сәйкес келетін деңгейге дейін ағзаның функционалдық қабілеттерін арттыру;

- Түрлі мақсатқа бағытталған дене жаттығуларын орындауда қозғалыс тәжірибесін бойға жинақтау және оның ауқымын кеңейту;

- Денсаулықты нығайтуға қажеттілікпен оңтайлы қозғалыс белсенділігі үшін себептерді қалыптастыру;

-Дене мен психиканы жетілдірудің физиологиялық және психологиялық заңдылықтары туралы білім негіздеріне үйрету.

№31 Ш.Уәлиханов атындағы жалпы орта мектебінің дене шынықтыру пәнінен үйірме жоспары

Шахмат үйірмесі 2023-2024 оқу жылы

№	Сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Өтілетін мерзімі	Ескерту
1	Қазақстанның көне шахмат тарихы	1 сағат	07.09.23	
2	Шахмат ойынының тарихы	1 сағат	14.09.23	
3	Шахмат тастары, жүру ережелері	1 сағат	21.09.23	
4	Шахмат жазуы	1 сағат	28.09.23	
5	Пат немесе тең ойын	1 сағат	5.10.23	
6	Фигуралар козғалысы	1 сағат	12.10.23	
7	Ферзі королге қарсы	1 сағат	19.10.23	
8	Екі піл королге қарсы	1 сағат	26.10.23	
9	Генерал болуын армандайтын жауынгер	1 сағат	9.11.23	
10	Шахмат сағаты	1 сағат	16.11.23	
11	Тең ойынды ұсыну	1 сағат	23.11.23	
12	Мәңгілік шахфигураларды алмастыру	1 сағат	30.11.23	
13	Қос ат қорғаныс	1 сағат	7.12.29	
14	Ферзі гамбиті	1 сағат	14.12.23	
15	Ортодоксаль қорғанысы	1 сағат	21.12.23	
16	Славиян қорғанысы	1 сағат	28.12.23	
17	Ферзі гамбитіндегі қақпан	1 сағат	11.01.24	
18	Қақпанға түсіп қалмау	1 сағат	18.01.24	
19	Тактика әдісі	1 сағат	25.01.24	
20	Еліктіру әдісі	1 сағат	1.02.24	
21	Қос соққы әдісі	1 сағат	8.02.24	
22	Байлап матау әдісі	1 сағат	15.02.24	
23	Ашық шабуыл әдісі	1 сағат	22.02.24	
24	Шалғыту әдісі	1 сағат	29.02.24	
25	Кеңістікті босату әдісі	1 сағат	7.03.24	
26	Тосқауыл қою әдісі	1 сағат	14.03.24	
27	Қорғаушының көзін жою әдісі	1 сағат	4.04.24	
28	Өтпелі жүріс әдісі	1 сағат	11.04.24	
29	Жол бөгеу әдісі	1 сағат	18.04.24	
30	Стратегия	1 сағат	25.04.24	
31	Күшті және әлсіз нүктелер	1 сағат	2.05.24	
32	Варианттарды есептеу тәсілі	1 сағат	16.05.24	
33	Алдын алу немесе сақтық шаралары	1 сағат	23.05.24	
34	Стратегия	1 сағат		

Дайындаған: үйірме жетекшісі Е.Ахментаев

«Бекітемін»
Мектеп директоры:

___________А.Камбарова

№31 Ш.Уәлиханов атындағы жалпы орта мектебінің Шахмат үйірмесіне қатысатын оқушылар тізімі

к/с	Оқушының аты-жөні	Туылған жылы	Сыныбы
1	Салыбай Аружан	22.10.2009	9а
2	Талғат Сабина	19.09.2010	8б
3	Жолдасбі Диана	11.07.2010	8б
4	Зұлпыхар Ақерке	03.07.2010	8б
5	Өтеміс Аяулым	17.04.2009	9б
6	Шаман Нұрдәулет	13.02.2011	7а
7	Ақтұра Ерхан	11.12.2010ж	7а
8	Тербабай Диас	10.11.2010	7а
9	Ержан Әсемай	04.05.2010	7б
10	Есенқұл Назым	06.12.2011	7б
11	Жолдасбеков Мирланали	03.11.2011	7б
12	Құттыбе Қазбек	19.02.2011	7б
13	Тоқубаева Ақерім	01.10.2010	7в
14	Ермахан Ұмітай	04.03.2011ж	„7в“
15	Жарылқасын Жансая	06.24.20010	7в.
16	Мұстафа Әли	06.10.2010	7в
17			
18			
19			
20			

Үйірме жетекшісі: [signature] Е.Ахментаев

№31 Ш.Уәлиханов атындағы жалпы орта мектебінің «Шахмат» үйірмесіне қатысатын оқушыларды техника қауіпсіздігімен таныстыру туралы мәлімет

к/с	Оқушының аты-жөні	Таныстым	Қолы
1	Самыбай Аружан	таныстым	
2	Талғат Сабина	таныстым	
3	[illegible] Диана	таныстым	
4	Зулфикар Ақарыс	таныстым	
5	Әділ [illegible]	таныстым	
6	[illegible] Нұрдаулет	таныстым	
7	Айтжан Еркін	таныстым	
8	Тербабай Дания	таныстым	
9	Ержан Ісмаил	таныстым	
10	Есенгүл Назым	таныстым	
11	Жолдасбек [illegible]	таныстым	
12	Күштыбек Қазбек	таныстым	
13	Тоқубаева Айгерім	таныстым	
14	Ермекхан [illegible]	таныстым	
15	[illegible] Жансая	таныстым	
16	Мұстафаева Дин	таныстым	
17			
18			
19			
20			

Үйірме жетекшісі: Е.Ахментаев

Түркістан облысы
Келес ауданы
№31 Ш.Уәлиханов атындағы жалпы орта мектебі

Бекітемін:
Мектеп директоры:
А.Камбарова

ДОЙБЫДАН ҮЙІРМЕ ЖОСПАРЫ

Дайындаған:дене шынықтыру пәнінің мұғалімі Қарсыбаев Б

2023-2024 оқу жылы

Дойбы үйірмесінің мақсаты:

Оқушыларды оңтайлы қозғалыс белсенділігіне қажеттілікті тәрбиелеу және өзінің дене және психикалық саулығын нығайтуға деген себептерді қалыптастыру болып табылады.

Дойбы үйірмесі – бұл қазіргі қоғамның жалпы мәдениетінің бөлігі есебіндегі дене шынықтыру мен спорттық құндылығы туралы білімдер жүйесі.

Ол дене және психикалық саулықты сондай-ақ салауатты өмір салтын қалыптастыру мақсатында қозғалыс белсенділігінің мәдениетін тәрбиелеуге бағытталған.

Үйретудің кезеңдері бойынша дойбы үйірмесінің мазмұнының сабақтастық қағидаларын сақтау қарастырылады.

Дойбы үйірмесінің міндеттері:

-Дененің және психиканың дамуы мен оларды жетілдіру жөніндегі білім негіздеріне үйрету;

-Сыртқы ортаның жағымсыз әсерлеріне ағзаның қарсылығын арттыру үшін шынығу тәсілдеріне үйрету;

- Оқушылардың жас және жыныстық ерекшеліктеріне сәйкес келетін деңгейге дейін ағзаның функционалдық қабілеттерін арттыру;

- Түрлі мақсатқа бағытталған дене жаттығуларын орындауда қозғалыс тәжірибесін бойға жинақтау және оның ауқымын кеңейту;

- Денсаулықты нығайтуға қажеттілікпен оңтайлы қозғалыс белсенділігі үшін себептерді қалыптастыру;

-Дене мен психиканы жетілдірудің физиологиялық және психологиялық заңдылықтары туралы білім негіздеріне үйрету.

Мектеп директоры:

__________А.Камбарова

№31 Ш.Уәлиханов атындағы жалпы орта мектебінің дене шынықтыру пәнінен үйірме жоспары
Дойбы үйірмесі 2023-2024 оқу жылы

	Өтілетін сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Мерзімі	Ескерту
1	Ойын ережелері ойын тарихы	1 сағат	04.09.2023	
2	Екі жақты ойын	1 сағат	11.09.2023	
3	Ойын жүрісінің әдіс тәсілдерін үйрету	1 сағат	18.09.2023	
4	Екі жақты ойын	1 сағат	25.09.2023	
5	Ойын барысында қорғана білуді үрету	1 сағат	02.10.2023	
6	Екі жақты ойын	1 сағат	09.10.2023	
7	Ойын кезінде бір жүріспен шек қоюды үйрену	1 сағат	16.10.2023	
8	Екі жақты ойын	1 сағат	23.10.2023	
9	Ойын кезінде екі жүріспен шек қоюды үйрену	1 сағат	06.11.2023	
10	Екі жақты ойын	1 сағат	13.11.2023	
11	Оң жақ сол жақ қорғаныс қоя білу	1 сағат	20.11.2023	
12	Екі жақты ойын	1 сағат	27.11.2023	
13	Шабуыл жасау тактикасын үйрену	1 сағат	04.12.2023	
14	Екі жақты ойын	1 сағат	11.12.2023	
15	Есептеу жолдары	1 сағат	25.12.2023	
16	Екі жақты ойын	1 сағат	08.01.2024	
17	Алға шығу дамкаға шығу	1 сағат	15.01.2024	
18	Екі жақты ойын	1 сағат	22.01.2024	
19	Дамкаға шығу қалай іске асуын жат үйрену	1 сағат	29.01.2024	
20	Екі жақты ойын	1 сағат	05.02.2024	
21	Жүріс кезінде екі тас жеуді үйрену	1 сағат	12.02.2024	

22	Екі жақты ойын	1 сағат	19.02.2024	
23	Жүріс кезінде үш тас жеуді үйрену	1 сағат	26.02.2024	
24	Екі жақты ойын	1 сағат	04.03.2024	
25	Екі жақты ойын жарысын өткізу	1 сағат	11.03.2024	
26	Қайталау жаттығуларын өткізу	1 сағат	18.03.2024	
27	Екі жақты ойын	1 сағат	01.04.2024	
28	Жүрістерді кайталау жаттығу	1 сағат	08.04.2024	
29	Екі жақты ойын	1 сағат	15.04.2024	
30	Жылдамдыққа уақытқа ойнау	1 сағат	22.04.2024	
31	Екі жақты ойын	1 сағат	29.04.2024	
32	Топқа команда бойынша жарысу	1 сағат	06.05.2024	
33	Топқа команда бойынша жарысу	1 сағат	13.05.2024	
34	Екі жақты ойын	1 сағат	20.05.2024	

Дайындаған: [signature] **үйірме жетекшісі Б.Карсыбаев**

№31 Ш.Уәлиханов атындағы жалпы орта мектебінің Дойбы үйірмесіне қатысатын оқушылар тізімі

к/с	Оқушының аты-жөні	Туылған жылы	Сыныбы
1	Абдулла Айқын Ануарұлы	08.06.2016	2 «Г»
2	Айбек Дархан Айдарұлы	11.04.2016	2 «Г»
3	Әбубәкір Мақсат Темірбекұлы	24.10.2015	2 «Г»
4	Анаркүл Асылхан Абылайханұлы	27.09.2016	2 «Г»
5	Байдулла Аяла Рүстемқызы	15.06.2016	2 «Г»
6	Датқабек Иманғали Бақытұлы	25.12.2015	2 «Г»
7	Ерғали Нұрайым Алтайқызы	03.11.2015	2 «Г»
8	Жасұзақ Нұржамал Әбубәкірқызы	19.07.2016	2 «Г»
9	Махамбеткүл Аяла Ерғалиқызы	15.11.2015	2 «Г»
10	Эркин Бауыржан Байсейтұлы	16.05.2016	2 «Г»
11	Анарбек Асылай Талғатқызы	13.07.2015	2 «В»
12	Асқар Иманғали Ерікұлы	20.12.2015	2 «В»
13	Баймаханбет Темірлан Нұрбекұлы	11.12.2015	2 «В»
14	Бегалы Сағыныш Нартайұлы	11.12.2015	2 «В»
15	Босынбай Айнара Ерболатқызы	18.06.2016	2 «В»
16	Дәулет Бекзат Бағдәулетұлы	09.11.2015	2 «В»

Үйірме жетекшісі: **Б.Карсыбаев**

№31 Ш.Уәлиханов атындағы жалпы орта мектебінің «Дойбы» үйірмесіне қатысатын оқушыларды техника қауіпсіздігімен таныстыру туралы мәлімет

к/с	Оқушының аты-жөні	Таныстым	Қолы
1	Абдулла Айқын Ануарұлы	Таныстым	Айқын
2	Айбек Дархан Айдарұлы	Таныстым	Дархан
3	Әбубәкір Мақсат Темірбекұлы	Таныстым	Мақсат
4	Анарқұл Асылхан Абылайханұлы	Таныстым	Асылхан
5	Байдулла Аяла Рүстемқызы	Таныстым	Аяла
6	Датқабек Иманғали Бақытұлы	Таныстым	Датқабек
7	Ерғали Нұрайым Алтайқызы	Таныстым	Нұрайым
8	Жасұзақ Нұржамал Әбубәкірқызы	Таныстым	Нұржамал
9	Махамбетқұл Аяла Ерғалиқызы	Таныстым	Аяла
10	Эркин Бауыржан Байсейтұлы	Таныстым	Бауыржан
11	Анарбек Асылай Талғатқызы	Таныстым	Асылай
12	Асқар Иманғали Ерікұлы	Таныстым	иманғали
13	Баймаханбет Темірлан Нұрбекұлы	Таныстым	Темірлан
14	Бегалы Сағыныш Нартайұлы	Таныстым	Сағыныш
15	Босынбай Айнара Ерболатқызы	Таныстым	Айнара
16	Дәулет Бекзат Бағдәулетұлы	Таныстым	Бекзат

Үйірме жетекшісі: [signature] **Б.Карсыбаев**

Түркістан облысы
Келес ауданы
№31 Ш. Уәлиханов атындағы жалпы орта білім беретін мектебі коммуналдық мемлекеттік мекемесі

Бекітемін
Мектеп директоры:
__________ А.Камбарова
24 01 2023 жыл

Тоғызқұмалақтан үйірме жоспары

Дайындаған: дене шынықтыру пәнінің мұғалімі Б.Эсжанова

2023 – 2024 оқу жылы

3-4- сыныптарға арналған «Тоғызқұмалақ» ойынын

оқыту әдістемесі бойынша

БАҒДАРЛАМА

Мақсаты: мектеп бағдарламасында ұлттық ойынды насихаттауда тоғызқұмалақ зияткерлік спорт ойыны арқылы оқушылардың ақыл-ойын шыңдап, ми қызметін жетілдіру. Сондай-ақ мұның тек ұлттық бағытта емес, жалпы әлемдік деңгейде де маңызы өте зор екенін окушы бойына сіңіру. Тоғызқұмалақ ойынын үйрету арқылы оқушыдан өзінің күнделікті нақты жоспарын құра алатын, дүниеге көзқарасы мол, жетілген тұлға қалыптастыру.

Міндеттері:

- Балалар ағзасын дұрыс дамыту және денсаулығын нығайту; есте сақтау, логикалық ойлауын дамыта және тәрбиелей, келешекте тоғызқұмалақпен айналысатын дарынды балаларды іріктеу.
- Бастапқы дайындық кезеңінің негізгі міндеттері ақыл- ой қабілетттерін дамытуға, есте сақтау, логикалық ойлау, сараптаушылық пен интуициялық ойлау қабілетін дамытуға бағытталған тоғызқұмалақ ойынының спорттық дайындық жүйесіне балалар мен жасөспірімдерді барынша көп тарту;
- өздігінше ойлау қабілетін тәрбиелеу, жалпы дене дайындығы және тоғызқұмалақ ойынының негізгі техникасын меңгерту, жеке тұлғаның еріктік және адамгершілік- этикалық қасиетін арттыру;
- салауатты өмір салтына үгіттеу, денсаулығын нығайту және жасөспірімдердің денесінің жан- жақты дамуын қамтамасыз ету.
- оқушының рухани байлығы мен мәдениетінің дамуына тоғызқұмалақ ойыны арқылы әсер ету.

Өзектілігі:

Еліміздің көркейіп, ұлтымыздың салт-дәстүрлері қайта жаңғырып жатқанда, ұлттық мұра дастандарымызды кейінгі ұрпаққа насихаттау.

Қазақ өмірінің тереңінен суарылған талай дәстүрі мен мәдени қазынасы халқымыздың саналы ғұмырында сақталып, ертеден бүгінге жетті. Қазір сол көмескіленіп қалған дүниемізді қайта жаңғыртып, келешек ұрпақтың алдында таныстыру. Қазіргі замандағы ұлттық ойындардың зияткерлік өнері маңызын түсіну.

Оқушылардың дайындығына қойылатын талаптар:

Жұмыс дәптерінің болуы, танымдық іс-әрекет, қосымша жұмыстану.

Пәнаралық байланыс: математика, тарих

Курсты ұйымдастыру формалары: тәжірибелік ойындар, жарыстар.

Күтілетін нәтижелер:

- тоғызқұмалақ ойыны ұлттық ойын түрі ретінде мектеп оқушылары арасында кеңінен таратылады.
- оқушылардың танымдық қабілетіне, мінез-құлқына ойынның пайдасы, тиімділігі кеңінен зерттеледі.
- оқушылар тоғызқұмалақ ойынына машықтанады, мол тәжірибе жинайды.
- осы ойын әдістерін үйрету арқылы ұрпақтар сабақтастығы жалғасады.
- дарынды оқушылар іріктеледі.
- жарыстарға қатысу арқылы бұл ойын бұқаралық сипатқа ие болады.

Негізгі бөлім:

2.1. Тарихи деректерге сүйенсек...

Тоғызқұмалақ-қазақтың ерте заманнан келе жатқан ұлттық спорт ойындарының бірі. Бұл ойынды қазақтардан басқа қызғыздар, қарақалпақтар, алтайлықтар да ойнайды. Тоғызқұмалақты «Қойшылар алгебрасы» деп те атайды. Себебі бұл ойынды алғашында өрісте қойларын жусатып жіберген қойшылар ойнайтын болған. Жерден ұя-шұңқырлар қазылып, құмалақпен ойналған бұл ойын қазір он сегіз отаудан және екі қазаннан тұратын арнайы тақтада жүз алпыс екі таспен ойналады.

Мұндай ойды ақын Шона Смаханұлының Социалисттік Еңбек Ері атағын екі рет алған шопан Жазылбек Қуанышбаевқа арнаған өлеңінен де аңғарамыз.

Жатқанда жусап қойымыз,
Қалт еткенде қолымыз,
«Тоғызқұмалақ» ойнаймыз,
Бір ойнасақ қоймаймыз.
Жатқан кезде мал тыныш,
Бұл да бізге сәл тыныс.
Ұтып я ұтылсақ,
Боп қалады бұлқыныс.
Кезек ұтсақ, әрине,
Дей саламыз «ит-жығыс».

Ел ішінде талай-талай шебер ойыншылар да туған. Ол ойыншылар алдымен туған аулында оза шығып, көршілес, жапсарлас ауылдардың ойыншыларымен кездесетін болған. Өзінің ойыншылық күшімен, шеберлігімен көрінген дара ойыншылар күш сынасу үшін ел кезіп, өзімен теңдес ойыншы іздеген. Әлді аукатты адамдар әр елден аты шыққан ойыншыларды алдырып ойнатуды, ойын қызығын көруді дәстүрге айналдырған. Әрбір ойынға бәйгі тігілетін болған. Ойын ерте басталып, ұзақ түрге, тіпті бірнеше күнге дейін созыла беретіндігін айтады, кейбір қарт кісілер Тоғызқұмалақ ойынын қазақтың ұлы ақыны Абай да сүйіп ойнаған. «Тоғызқұмалақ» ойыны көшпенді өмір салтының айнасы іспеттес, ол – тірі тарих. Тарихты білу тектілікке саналады. Бабаларымыз ұрпағының білекті де, жүректі болуымен қатар ақылды болуына да қатты алаң болған. Сол себепті де осы өнерді дүниеге келтірген.

Тоғызқұмалақ ойыны – тақ сандар мен жұп сандардың өзара тартысы. Бастапқыда әр отауда тоғыз құмалақтан орналасады. Ойынды солдан оңға қарай кез келген отаудан бастап жүруге болады. Ол үшін жүріс жасалатын отаудан орнына бір құмалақ қана қалдырып, қалған сегіз құмалақты түгелімен аласыз да келесі отаудан бастап әрбір отауға қолдағы құмалақ біткенше бір-бірден салып шығасыз. Ойыншылардың мақсаты – неғұрлым көп құмалақ алу. Сондықтан ойын үстінде әрбір ойыншы өз отауларындағы құмалақтарды шамасы келгенше жұп ұстауға, қарсы жақтың отауларын тақ жасап отыруға тырысады. Тақ санды отауларға үздіксіз шабуыл жасалады. Қазандарға оыйншылардың ұтыстары жазылады. Соңғы деректерге қарағанда, оның шығу тарихы 4 мың жылдық кезеңді қамтиды. Ал кейбір мамандардың айтуынша, оның пайда болған кезі бұдан да көп уақыт болуы әбден мүмкін. Тоғызқұмалақ өткен ғасырларда қазақ даласындағы ең көп тараған ойын болатын.

Тоғызқұмалақтан бағдарлама бойынша 3-4 сыныпқа жылдық сағат санын бөлу (базалық мазмұн бойынша)

Бағдарламаның түрі	Бағдарлама бөлімі	сыныптар	о қ у т о қ с а н д а р ы				жылдық
			I	II	III	IV	
Базалық	Ұлттық ойын	III	8	8	10	8	34
Базалық компонент бойынша жалпы сағат саны							**34**

ТҮСІНІК ХАТ

Бұл бағдарлама Қазақстан Республикасының 2007 жылғы 27 шілдедегі «Білім туралы» Заңын, Елбасының «Болашаққа бағдар-рухани жаңғыру» бағдарламасын, «Ұлы даланың жеті қыры» мақаласын басшылыққа ала отырып, ұлттық ойын арқылы жас жеткіншектің ақыл-ойын, патриоттық санасын, елжандылық пен рухани қасиеттерін дамыту.

Әлемнің түкпір-түкпірінде адамзаттың қолымен, ақыл-ойымен жасалған зияткерлік ойындар мыңдап саналады. Бүгінгі таңда дүниежүзінде зияткерлік ойындарды дамыту, өркендету маңызды ие болып отыр. Өйткені, жеке тұлғаның біліктілік қасиеттері осындай ойындар арқылы шыңдала түседі. Зияткерлік ойындар да – ой шығармашылығын дамытатын спорт түрі.

Сондай зияткерлік ойындардың бірі тоғызқұмалақ - әлемдік мәдениеттің озық үлгілері мен бой теңестіре алатын рухани ойын, қисындық ойлау өнері. Бұл өнердің басты қасиеті – адам санасын жетілдіруге, ақыл-ойын кемелдендіруге ерекше күш салады. Түркі халықтарының ұрпақ тәрбиесіне жауапкершілікпен қарайтын осы ойынның өзі дәлел бола алады. Жасөспірімдердің дене күшінің мол болуымен қатар ақылды болуына да көп мән берген бабаларымыз осы ойынды ойлап тапқан.

Осы мақсатта дене шынықтыру пәнінен жалпы білім беретін мектептің 3-4 сыныптарына арналған оқу бағдарламасында ұлттық ойындарға соның ішінде тоғызқұмалақ ойынына сағаттың бөлінуіне байланысты «Тоғызқұмалақ» ойынын оқытудың әдістемесі негізінде арнайы бағдарлама құрылды. Бұл бағдарламаның негізгі мақсаты – оқушыларды туған халқының әдет-ғұрпы мен дәстүрін зерделеуге ынтасын ояту, ұлттық спорт түрі – тоғызқұмалақ ойыны арқылы оқушылардың зияткерлік қабілетн дамыту, тарихқа құрметпен қарауға, адамгершілік пен салауатты өмір салтының негіздерін берік қалыптастырған азаматты тәрбиелеу.

Бағдарлама 3-4 сыныптарға жалпы 34 сағатқа құрылған. Сонымен қатар, ойынның шығу тарихы, қағидасы мен заңдылықтары,әр тақырыпқа арналған сабақ жоспарлары, жарыс өткізу тәртібі енгізілген. Сабақ жоспарларында «Тоғызқұмалақ»ойыны туралы түсінік беріліп, отауларына, тоғызқұмалақ әліппесі мен жазып ойнау тәртібіне, ойынның тактикалық тәсілдеріне, теориясы мен кодексіне, этюдтеріне тоқталған. Бағдарламада әр тараудан соң практикалық, қайталау, ойын сабақтары түрінде бекітілген.

Бағдарламада тек сабақты жүргізу әдістемесіне ғана емес, сонымен қатар «Тоғызқұмалақ» ойыны бойынша жарыс өткізу тәртібіне, ондағы ойынның жүйесіне, жарысқа қатысушылар мен жарыс ұйымдастырушыларының міндеттеріне, жеребе өткізу тәртібіне, ойын нәтижелерін есептеуге және жарыс құжаттарына тоқталып өткен. Бұл да пән мұғалімдеріне арналған көмекші әдістеме.

Тоғызқұмалақ үйірмесіне қатысатын оқушылар тізімі

	Оқушылардың аты-жөні	Туған күні	ЖСН
1	Аристанов Ерасыл Бақытұлы	08.01.2012жыл.	120108500817
2	Ескендір Баглан Дәуренұлы	10.02.2013жыл.	130210500754
3	Оразгелді Арайлым Багланкызы	08.06.2103жыл.	130608600308
4	Пердебай Ерасыл Тұрланбекұлы	01.09.2012жыл.	120903500472
5	Жолдасбек Иманғали Мұстафаұлы	11.03.2011жыл.	110311500323
6	Пердебай Диас Ғалымжанұлы	29.12.2010жыл.	101229500235
7	Нұралы Бейбарыс Нұридинұлы	14.12.2010жыл.	101204500055
8	Талғат Самина Бейбітқызы	02.11.2009жыл.	091102650079
9	Құжобай Елнұр Бекежанұлы	18.05.2010жыл	100518550998
10	Құдайберген Қанат Сапаралиұлы	14.08.2009жыл	09081455091
11	Есеналы Аяжан Нұралықызы	16.02.2009жыл.	090216650998
12	Жолдашбай Балхадиша Ерланқызы	12.04.2009жыл.	090412650894
13	Ораз Жаннұр Жандосқызы	25.12.2008жыл.	081225651064
14	Қаналбай Қыдырәлі Бауыржанұлы	16.04.2009жыл.	090916555717
15	Тасболат Нұрасыл Сәкенұлы	13.04.2009жыл.	091413550457
16	Қорғанбай Ақнұр Алтынбекқызы	26.09.2009жыл.	090926650610
17	Юсупалиева Фотима Ботиркизи	10.09.2009жыл.	090910600161

Үйірме жетекшісі: Эсжанова Б

Тоғызқұмалақ үйірмесіне қатысатын белсенді оқушыларды марапаттау

	Оқушының аты-жөні	Туған күні	ЖСН
1	Жолдасбек Иманғали Мұстафаұлы	11.03.2011жыл.	110311500323
2	Пердебай Диас Ғалымжанұлы	29.12.2010жыл.	101229500235
3	Нұралы Бейбарыс Нуридинұлы	14.12.2010жыл.	101204500055
4	Талгат Самина Бейбітқызы	02.11.2009жыл.	091102650079
5	Құттыбек Қазыбек Дінмұхамбедұлы	20.07.2011жыл.	110720501944
6	Кужабай Елнұр Бекежанұлы	18.05.2010жыл.	100518550998

Үйірме жетекшісі:_____ Эсжанова Б.

Тоғызқұмалақ үйірмесінің жоспары

Аптасына 1 сағат,жылына 34сағат

	Өтілетін сабақтың тақырыбы	Сағат саны	Өтілетін мерзімі
1	Тоғызқұмалақ ойынының тарихы	1 сағат	06.09.2023жыл
2	Тоғызқұмалақ ойыны туралы жалпы түсінік	1 сағат	13.09.2023жыл
3	Ойынды жазу тәртібі	1 сағат	20.09.2023жыл
4	Тоғызқұмалақ отаулары жайлы түсінік	1 сағат	27.09.2023жыл
5	Тоғызқұмалақ әліппесі	1 сағат	04.10.2023жыл
6	Жүрістің түрлері	1 сағат	11.10.2023жыл
7	Тұздық немесе тұзды үй	1 сағат	18.10.2023жыл
8	Екі жақты ойын	1 сағат	25.10.2023жыл
9	Бай отаулар	1 сағат	01.11.2023жыл
10	Ат және атсырау	1 сағат	08.11.2023жыл
11	Жүрісті есептеу	1 сағат	15.11.2023жыл
12	Тоғызқұмалақ нотациясы мен партиялары	1 сағат	22.11.2023жыл
13	Жүрістерді талдау	1 сағат	29.11.2023жыл
14	Ілгері және кері есеп	1 сағат	06.12.2023жыл
15	Қанды қақпан ойнау	1 сағат	13.12.2023жыл
16	Бай отаулардың жүрістерін талдау	1 сағат	20.12.2023жыл
17	Екі жақты ойын	1 сағат	10.01.2024жыл
18	Ілгері және кері есеп	1 сағат	17.01.2024жыл
19	Отауларға тоқталу	1 сағат	24.01.2024жыл
20	Ережемен ойнау	1 сағат	31.01.2024жыл
21	Тұздық немесе тұзды үй	1 сағат	07.02.2024жыл
22	Бай отаулар	1 сағат	14.02.2024жыл
23	Атсырау	1 сағат	21.02.2024жыл

24	Жүрісті есептеу	1 сағат	28.02.2024жыл
25	Тоғызқұмалақ нотациясы мен партиялары	1 сағат	06.03.2024жыл
26	Жүрістерді талдау	1 сағат	13.03.2024жыл
27	Ілгері және кері есеп	1 сағат	20.03.2024жыл
28	Қанды қақпан ойнау	1 сағат	03.04.2024жыл
29	Бай отаулардың жүрістерін талдау	1 сағат	10.04.2024жыл
30	Бай отаулардың жүрістерін талдау	1 сағат	17.04.2024жыл
31	Ілгері және кері есеп	1 сағат	24.04.2024жыл
32	Отауларға тоқталу	1 сағат	01.05.2024жыл
33	Отауларға тоқталу	1 сағат	08.05.2024жыл
34	Ат және атсырау	1 сағат	15.05.2024жыл

«Бекітемін»

Мектеп директоры:

_________ А. Камбарова

«21» «08» 2023 ж

№31 Ш. Уәлиханов атындағы жалпы орта мектебі

«СУРЕТ СЫРЫ»
үйірмесінің күнтізбелік - тақырыптық жоспары

Бейнелеу өнері және сызу пәні мұғалімі: Арапова Ақмарал

№31 Ш. Уәлиханов атындағы жалпы орта мектебі, Бейнелеу өнері және сызу пәні мұғалімі Арапова Акмарал

«Сурет сыры» үйірмесінің күнтізбелік-тақырыптық жоспары

Мақсаты:

«Сурет сыры» атты таңдау курсының негізгі мақсаты оқушылардың өнер саласындағы көркем –эстетикалық біліктілікті дамыту, өнер шығармаларын қабылдаудағы көркем-бейнелі ойлауды қалыптастыру болып табылады. Оқушыларды үлкен өмір жолына апарар икемділікке және бейнелеу өнеріне деген талпыныс пен қызығушылыққа, жұмысты шебер әрі ұқыпты орындай білуге тәрбиелеп баулу көзделеді.

Міндеті:

- Оқушылардың көркем – шығармашылық қабілеттері мен бейімділігін, ой – ұшқырлығымен бейнелі көрермендік зейінін, заттар мен қоршаған ортаға деген эстетикалық құндылық қатынасын дамыту
- Кеңістік ұғымдарын, болмысты көркем – бейнелі қабылдауын қалыптастыру, оның әсемдігімен түс байлығының үйлесімділігін түсіне отырып түс түйсігін дамыту;
- Қоршаған орта шындығын өз бетімен көркем бейнелеу арқылы көрсете білуге шығармашылық өабілеттерін дамыту

№		Тақырыбы:	Сағат саны:	Күні:	Іскерлік дағдыны қалыптастыру	Оқыту әдісі:	Жаңа технологияны пайдалану	Көрнекілігі:	Қосымша оқулық:
		I. Өнер туындыларын қабылдау (2 сағат)							
1	1	Бейнелеу өнерінің түрлері	1	08.09 2023	Жаңа білімді игеру	жаттықтыру, практика	Дамыта оқыту, сатылау кешенді талдау, сын тұрғысынан ойлау, деңгейлік оқыту, модельдеу	Бейнелеу өнерінің түрлерінің суреттері	Оқулық
2	2	Бейнелеу өнерінің жанрлары	1	15.09 2023	Білімді қалыптастыру	практика		Бейнелеу өнерінің жанрлары туралы суреттер	Оқулық
		II. Кескіндеме (8 сағат)							
3	1	Кескіндеме өнерінің түрлері. Кескіндеме шығармалары	1	22.09 2023	Жаңа білімді игеру, білімді қалыптастыру	енгізу, түсіндіру		Кескіндеме шығармалар жинағы суреттері	Учебный рисунок
4	2	Түстану ерекшеліктері	1	29.09 2023	Түстермен жұмыс	жаттығулар, практика		Негізгі түстер мен қосымша түстердің түстік шеңбері	Балкенов Ж Бояумен жұмыс
5	3	Түстік тон. Күзгі	1	06.10	жаңа білімді игеру	аралас		түстану	Балкенов Ж

		бояулар		2023ж					Бояумен жұмыс
6	4	Натюрморт	1	13.10	жаңа білімді игеру	таныстыру,		натюрморт	
7	5	Түрлі - түсті бояумен сурет салу	1	20.10 2023	іскерлікке баулу	практика		көрнекі суреттер	
8	6	Суретші шығармаларымен танысу	1	27.10 2023	суретшілердің өмірбаяны мен көркем шығармаларымен танысу	таныстыру, ангимелеу		суретшілердің шығармалар жинағы топтамасы	оқулық
9	7	Пейзаж	1	10.11 2023	тақырыптық сурет салу арқылы ой өрістерін дамыту	өз бетімен жұмыс		табиғат көрінісі суреттері	Маслов Н Пленэ
10	8	Портрет	1	17.11 2023	портреттік жанрмен таныстыру	енгізу. түсіндіру		портреттік суреттер	оқулық
		III. Графика (6 сағат)					Дамыта оқыту, сатылау кешенді талдау, сын тұрғысынан ойлау, деңгейлік оқыту, модельдеу		
11	1	Графика өнерінің түрлері	1	24.11 2023	графика өнері түрлерімен таныстыру	енгігу, түсіндіру		графикалық суреттер	
12	2	Графикалық сурет салу	1	01.12 2023	іскерлікке баулу	практика		графикалық суреттер	
13	3	Линогравюра	1	08.12 2023	жаңа білімді игеру	машықтық жұмыс		көрнекі суреттер	оқулық
14	4	Перспектива . сызықтық перспектива	1	15.12 2023	перспектива туралы түсінік				
15	5	Пластикалық анатомия	1	22.12 2023	жаңа білімді игеру	таныстыру, практика			
16	6	Кітап графикасы	1	29.12 2023	Қабілеттілік пен белсенділік			Графикалық суреттер	Графика
		IY. Компазиция (6 сағат)							
17	1	Компазиция	1	05.01 2024	Жаңа бідлімді игеру	Енгізу, түсіндіру		Компазициялық үйлесімділік	Компазиция

18	2	Киіз үйді бейнелеу	1	12.01 2024	Қабілеттілікті дамыту	Ойлау қабілеттерін арттыру		Киіз үйдің ішкі құрылысы	Ә.Марғұлан Қазақ халқының қолданбалы қолөнері
19	3	Қазақтың төсеніш бұйымдарын бейнелеу	1	19.01 2024	Білімді қалыптастыру			Көрнекі суреттер	
20	4	Ертегі мазмұнына иллюстрация жасау	1	26.01 2024	Тақырыптық сурет салу арқылы ой өрістерін дамыту	Ойлау қабілеттерін арттыру		Ертегі сюжеттері	Ертегі кітаптары
21	5	Абайдың шығармаларына иллюстрация жасау	1	02.02 2024	Тақырыптық композиция құрастыру	Өз бетімен жұмыс		Түрлі иллюстрацияланған көркем шығармалар жинағы	
22	6	Сүйікті кейіпкерлерді бейнелеу	1	09.02 2024	Қабілеттілікті дамыту	Практика	Дамыта оқыту, сатылау кешенді талдау, сын тұрғысынан ойлау, деңгейлік оқыту, модельдеу	Көрнекі суреттер	
		Ү. Сәндік қолданбалы өнер (4 сағат)							
23	1	Сәндік қолданбалы өнер	1	16.02 2024	Іскерлікке баулу	Енгізу, түсіндіру		Сәндік қолданбалы өнердегі көркем туындылар	Қолданбалы қолөнерден метод.оқу құралы
24	2	Түрлі-түсті қағаздар, катырма қағаз, табиғи материалдар мен жұмыс	1	23.02 2024		Түсіндіру, практика		Аппликациялық жұмыстар	
25	3	Қазіргі заманғы сәндік өнер	1	01.03 2024	Білімді қалыптастыру	Өз бетімен жұмыс		Соңғы сән үлгісіндегі көркем туындылар	Журналдар
26	4	Ұлттық киім үлгілері	1	15.03	Іскерлікке баулу			Ұлттық киім үлгілерінің түрлері	Қолданбалы қолөнерден метод.оқу құралы
		ҮІ. Мүсін өнері (4 сағат)							

27	1	Мүсін өнері. Мүсін өнерінің түрлері	1	05.04 2024	Жаңа білімді игеру	Енгізу, түсіндіру		Мүсін өнері	Основа художественного ремесла
28	2	Ертегі кейіпкерлерін мүсіндейміз	1	12.04 2024	Сүйікты ертегі кейіпкерлерін сомдау	Ойлау қабілеттерін арттыру		Ертегі кейіпкерлерінің суреттері.	Ертегілер әлемі
29	3	Жануарларды мүсіндейміз	1	19.04 2024	Білімдіді қалыптастыру	Практика		Хауанаттар суреттері	Жануарлар әлемі
30	4	Адам тұлғасының мүсіні	1	26.04 2024	Сезімді дамыту			Адам анатомиясы суреттері	
		YII. Көркемдік құрастыру, дизайн және сәулет өнері (4 сағат)							
31	1	Дизайн өнері	1	03.05	Жаңа білімді игеру	Аралас		Көрнекі суреттер	Дизайн журналы
32	2	Сәулет өнерімен танысайық	1	10.05 2024	Жаңы білімді қалыптастыру	Енгізу, түсіндіру		Сәулет өнері	
33	3	Батик (матаға сурет салу)	1	17.05 2024	Қабілеттілік пен белсенділік	Практика			Оқулық
34	4	Мозайка	1	24.05 2024	Іскерлікке баулу	Жаттықтыру, практика		Көрнекі суреттер	

№ 31 Ш. Уәлиханов атындағы жалпы орта мектебінің «Сурет сыры» үйірмесіне қатысатын оқушылар тізімі

№	Оқушының аты - жөні	Сыныбы
1	Мамытқұл Айым	5
2	Ескендір Бағлан	5
3	Оразгелді Арай	5
4	Пердебай Ерасыл	5
5	Анарбек Інжу	5
6	Әділбек Нұрасыл	5
7	Қаңлыбай Анеля	5
8	Қанатқызы Сезім	5
9	Талғат Ғасырлан	5
10	Шүкірәлі Әсел	5
11	Жұмабек Сабина	5
12	Оразгелді Гүлсезім	5
13	Дави Мерей	5
14	Мұратбек Ақбота	6
15	Жолдас Ердос	6
16	Таубай Жасұлан	6
17	Өскенбай Нұрболат	6
18	Ақжол Аяна	6
19	Қарлыбай Демеу	6
20	Тұрсынбай Жасмина	6
21	Меңлен Інжу	6

Үйірме жетекшісі: **Арапова Ақмарал**